

Prof. Sandro Bertelli

Paleografia II_2021-2022

Lezione_5

La minuscola carolina

nare l'aleggie sie mistieri ragione &
isperiencia

Explicat herica aristotilis Amagistro
Caddo muolgare traslectura:

**del comiciamento de iustis & de leu
tu sicome lomaestro comicia xlv**

Presso che
lomaestro
che messo
miscripto lo
libro dari
stotile che
altres co
me fonda

mento di questo libro vuole eli segu
itare sua memoria sul insegnamenti
dumoralites. p meullo rischiarare li
dicti daristotile. secondo cio chellomo
troua p molti altri san. che decto
Anno come lomo amassa & agun
gie piu dibuone cose insieme. ditam
to cresce quello bene & de dimaggio
re ualuta. & cioe popa che tuere lar
te & tueto lobene & lope ciascuna uale
alcun bene. tra secondo chellopatio
ne sono diuise & uene che ibem fanno
diuise. secondo cio che ciascuna cola
richiere lo suo bene. che appensato
assua fine. Et tra catti. diuersi homi

bene. & de
gnore be
scie alpfic
digiente. t
Et gia au
de cmo st
yhu xpo.
ferno de
dici. u me
ricia. Et l
le case. la
p soe fruct
doua mer
sia. Io dico
rosi & mte
apptiene a
mini & del
apptiene a
golinator
epui orat
li diuista t
liu **deleu**

Oal aut
mere
una tra
tura. ma
bile part
ta. conof
do chel m

in ordine primus po
nitur ^{ita} euglm in iudea
primus scripsit; Cu
ius uocatio ad dm ex
publicanis actibz fuit;

Duoy in generatione
xp̄i principi presumet.

Unius cuius prima cir
cumcisio in carne al
terius cuius secundū
cor electio fuit. et ex
iustis in patribz

in se opus monstrans
etiam ^{in his} quoy. genus po
luit xp̄i operantis a prin
cipio testimoniu non
negaret; Quaz omniū
rerū tempus. ordo. nu
merus. dispositio. uel ra
tio quod fidei necessari
um est. Dñs xp̄c est qui
factus est ex muliere.
factus sub lege. natus
ex uirgine. passus incar
ne. om̄a in cruce fixit.
ut triumphans ea in se
met ipso resurgens in

quantum. p. p.
penitenti. am.
sanati. offe.
tunt. q. p.
h. n. p. p. p.
ad. i. a. lobus.
p. fecit. s. am.
i. cos. d. m. i.
p. co. l. u. a. e. q.
n. o. s. p. u. l. u. m.
p. p. i. e. m. i. t. u.
u. t. d. i. s. c. a. t. p.
l. a. l. o. r. a. n. t.
p. m. u. q. n. i. t.
h. u. i. e. m. o. e.
u. n. s. i. n. e. a. m. a.
t. a. i. o. i. o. s. e. c. u. r.
e. s. t. o. q. n. e. e.
m. i. a. q. n. d. i.
t. h. e. r. a. t. n. o. n.
a. u. f. e. r. t. q. d.
d. i. d. u. e. s. t.

p. cantat
refrecois
dpatez su
am / p. b. a.
subdica. indol
ti. ad di. cogit
one. du. cati.
p. ant. b. n. d. i. a. u.
h. u. i. e. n. o. t. i. a.
s. o. l. u. a. t. o. r. u. s.
d. i. p. n. o. s. u. r. u.
a. i. p. i. a. m. l. u.
a. e. u. p. o. t. e. u.
i. u. d. e. r. e. n. i. s. t. i.
d. a. n. t. a. t. e. e. d.
p. h. i. s. u. s. e.
l. u. a. i. a. d. i. s. i.
n. i. m. e. t. f. u. c. i.
i. u. d. i. c. a. a. p. p. p.
e. a. d. u. o. c. a. t. u. s.
n. o. i. u. d. e. p.
t. e. m. d. s. i. n. e. r. m.
p. o. i. a. d. i. c. a. d. a. t. u. s.
h. i. s. i. n. e. r. m.

Confiteantur tibi populi deus
confiteantur tibi populi om̃s
letentur et exultent g̃s. qm̃ iudicas ppl̃os
in equitate. et g̃s interra diris

quanta fecit anime mee
d ipsum ore meo clamaui
et exultaui sublingua mea
iniquitatem si aspexi in corde meo
non exaudiet dominus

Propterea exaudiuit deus
et attendit uoci deprecationis mee
Benedictus d̃s. qui non amouit orationē
meam. et misericordiā suam ame
NS inua dñe menti nr̃e gl̃am laudis tue. ut
dum huius sc̃li incendia uitam̃. in eterna re
frigeria ad te presule transcamus. p. **L xii.**

IN Hymn ps cant daui.
S MISEREATUR NR̃I ET BENE
dicat nobis. illuminet uultum
suum super nos et misereat nr̃i
U t cognoscamus in terra uiatua
in om̃ib; gentib; salutare tuū

Confiteantur tibi populi deus
confiteantur tibi populi om̃s
letentur et exultent g̃s. qm̃ iudicas ppl̃os
in equitate. et g̃s interra diris

tenor. ut exepio tue libatōis aplū
fidat i dno bndices eū d exaudia cē.
ita ego q o uos gntes uenite.
Clamaui exultau i apm publicē
p dcaui. i fectō d fessus sū q i ore. b
i corde. m̃ holocausta me
duallata. hīs duob;
p fite. p̃ant. 7
her duo cōnexa sūt. s̃nō suspendit oīo
non p̃ceclatui misēcordia. 7

p̃phat bndictionē oīus p aduētū x.
p̃ p̃or ē bndictio dī q̃i pluuia m̃de nos
bndicant oī q̃i fructus ē i uīz nō
aiescamus. ñ ipe dīc̃ ego dī dēntis plu
uia d̃s m̃s. n. 7 b. n. s̃ q. m̃la uolunt
bndia. cōpua rēy. p̃le. 7 alij h̃mōdi
q̃ q̃d oīa s̃t a dō. s̃ cōia iōis m̃al. addit
q̃ p̃u ē uīstis. illuminet. i. ostendat
nultū suū nob. ṽ nultū. i. ymaginē tuā
q̃ i m̃p̃l̃i nōk. illumina sapia ne s̃t
i teneb̃is ut sc̃am̃ nos f̃cōs ad ymaginē
tuā 7 si a nob d̃formata ē. ate. resor.
memū. ut cōg̃scam̃ i q̃ tra. i oīy g̃n
tib; quā uia salutare tuū. i q̃ cōg̃sat
i g̃ñtib; x̃p̃s cōfiteantur.
p̃ post notitiā oīat cōfiteri. p̃ directiōē
7 iudiciō.
p̃ f̃ab̃ amonitio ad aliud tendōs q̃ terra
d̃dit. f. f. ut q̃ si i d̃ m̃itū s̃nctus m̃ ad
d̃ulsa rendat.

Tav. 73. Alfabeto della minuscola carolina

a c c u a b c d d e f f g

h i l k l m n n μ o p q r

r r τ u v x x y z x

e ct & N n it it y or v

Tav. 74. Esempio di carolina di Tours (sec. IX)

CONSEQUENTI ITIDEM
TEMPORE ITERCUM EODE
dum dioceses uisitare agebamus
nobis nescio quae necessitates eme-
rantibus; aliquantulum ille pro-
cesserat. Interim peragere
publicum plenam militibus uiris
Sed ubi

Tav. 75 – Esempio di carolina d'Ivrea (sec. X-XI)

uenit sibi do- uirtute inuir
mum. Et uirtu- tatem. Uidelicet
nidum sibi ubi dñs dñs oꝝ in syon
ponat pullos suos. ¶ Hñe dñs uirtutum
Altaria dñe uir- exaudi orationē
tutum. Rex m̃s meā. Aurib;
& dñs meus. percipe dñi iacob.
Beati qui habitant ¶ protector ñr aspice
in domotua. In dñ. Et respice in fa

NINTERTIO

regni ioachim regis
iuda . uenit nabu
chodonosor rex
babilonis hierlm .
et obsedit eam .

Et tradidit dñs
in manus eius

ioachim
regē iude

et parte uasoz domus dī . Et asportauit eā
in terrā sennaar in domum dī sui . et uasa
intulit in domum thesauri dī sui . Et ait
rex assanez preposito eunuchoz suoz . ut
introduceret de filiis filiis .

iusemodi . tēptauit eos dieb, decē
autē decem . apparuer̄ uultus eoz
et corpulentiores pre omib, pueris
bantur cibo regio . Porro malassa
cibaria et uinū potus eoz : dabatq
mina . Pueris autem his dedit dñs
et disciplinā in omī uerbo . et sap
Danaheli autem intelligentiam om
onū . et somnior .

Completis itaq, dieb, post quos c
rex ut introducerentur . introd
posit' eunuchoz in conspectu nab
nosor . Cumq, loquit' eis fuisset r
inuenti de uniuersis tales ut dan
nanius . misabel . et azarias . Et stete
ctu regis . et omē uerbū sapientie e

Contra. quicquid aquarum ē. uarie accommodat. Stagna
 pisculentissima. hyberne plumbe. in aestuā penuriam re
 seruantur. Nā homo sardus. opem plurimā de imbrido
 celohabent. hoc collectantū depascitur. ut sufficiat
 usui. ubi defecerunt scaturigines. que aduētū usurpari
 solent. Fontes sane calidi et salubres. aliquot locis
 effer uescunt. qui medelas affer. Aut solidant ossa fra
 cta. aut abolent a soli fugis inseru uenenū. aut etiam
 o cularias dissipant cecitūdines. Sed qui oculis medent.
 et co arguendis ualēt furibz. Nā quisquis sacramento raptū
 negat. lumina aquis attrahat. Vbi p uirū non est.
 cernit clariū. Si p fidia abnuat. detegit facin cecita
 te. et captus oculis. admissum tenebris fateatur.

v. de sicilia

SIRSPICIAEUS AD ORDINEO
 tēporz uel locoꝝ. post sardiniam res
 uocant siculae. Primo quod utraqz
 insula in romanam potestatem redacta.
 in idem tēporibz facta p uicia ē. cum
 eo d anno sardinia. co. ualerius. altera.
 q. fluminis p̄tor sortiti sunt. Adde.
 quod freto syculo excipit nom sardi
 maris.

ERGO sicilia quod cū primis assig
 nandum ē. diffusis p̄minentibus. tri
 quetra inspecte figurat. Pachinus

in celo ponensum et meridiana plaqum dirigit.